
ÚVOD

Máte před sebou 4. díl historických „Okének“ do dějin naší obce. Tentokrát se kromě vstupního příspěvku o historických mapách budeme pohybovat jen ve 20. století. Velmi děkujeme za možnost se seznámit s jedinečným deníkem vojáka 1. světové války, jehož rodina měla a má na Lhotu silné vazby. Z deníku přinášíme drobný výňatek s popisem především prvních dní války. Vysvítá z něj, jak snadno a rychle se i tehdy člověk z poklidného Polabí mohl dostat na místa těch nejhorších válečných hrůz. Tady bych chtěla opět vyzvat všechny vás čtenáře, pokud doma máte materiály, které pomáhají zaplňovat prázdná okénka v historii, prosíme o jejich sdílení a poskytnutí obci Lhota třeba jen k okopírování nebo oskenování.

Zbylé příspěvky nás zavedou do poloviny 20. století a doby ještě mladší. I tato doba byla nelehká a témata, která přinášela, dodnes vzbuzují kontroverze. Období po únoru 1948 mnozí přímo zažili a pamatují, jiní je znají z vyprávění svých rodičů nebo prarodičů. Chtěla bych proto poprosit čtenáře o shovívavost – vstupujeme trochu na tenký led.

Vydání „Okének“ vyšlo díky další spolupráci paní Ivany Kratochvílové, která se snaží svou, nyní již několikaletou práci zmapovat místní historii. Vše pod odborným dohledem a vedením pana Martina Hůrky, historika Oblastního muzea Praha-východ v Brandýse nad Labem – Staré Boleslavi. Též velké poděkování patří paní grafičce Olze Fábry. Okénka by nevznikla bez podpory obce Lhota a vás čtenářů.

*Radka Kratochvílová
starostka obce Lhota*

Lhotáci při dožinkách, 1945-1948 (archiv OÚ Lhota).

LHOTA NA NEJSTARŠÍCH MAPÁCH

Bývalá roubená chalupa čp. 3 s doškovou střechou a šindelovým kabřincem, 50.-60. léta 20. století (foto František Hyka, archiv Jiřího Hyky).

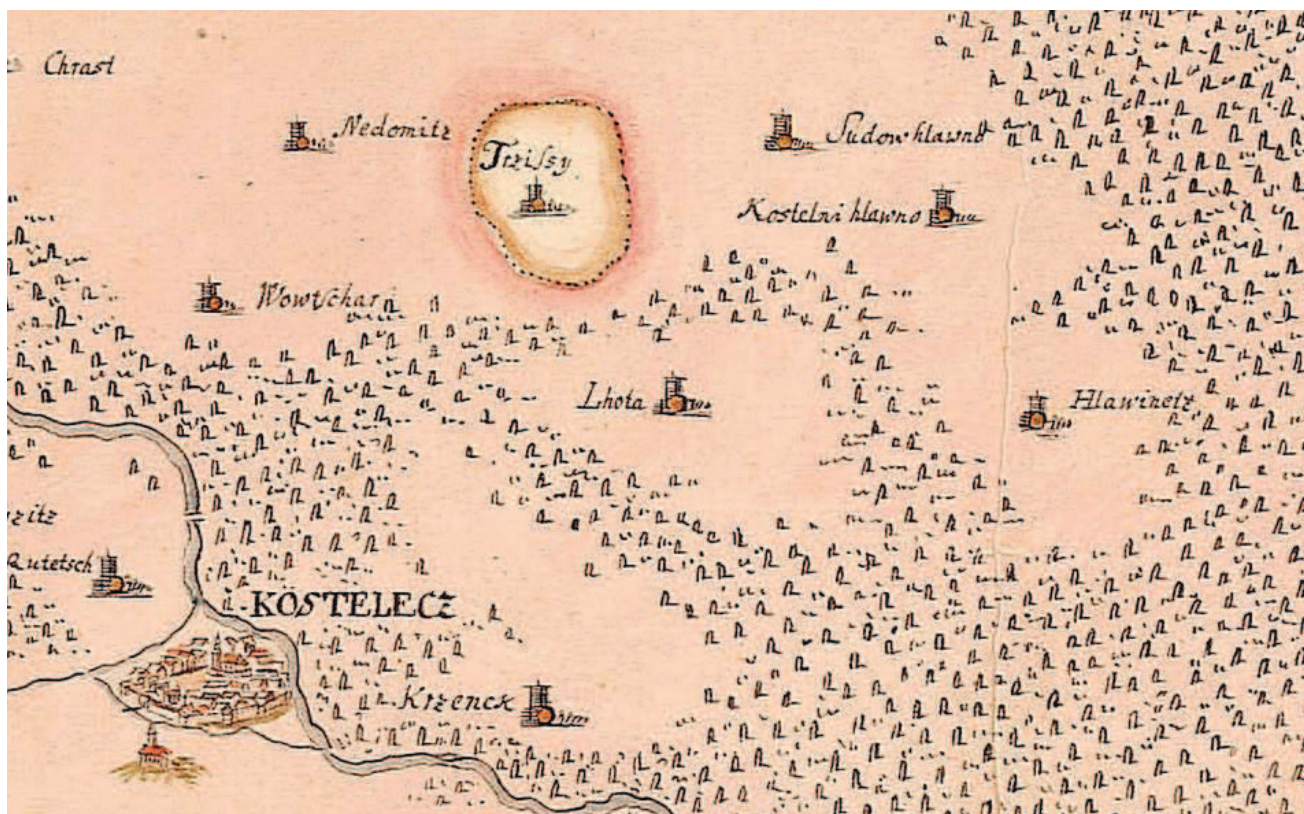
Obec Lhota se, na rozdíl od některých jiných okolních obcí, na mapách objevuje až na počátku 18. století. Je to dáno velikostí a charakterem vsi, která patřila mezi spíše ty menší a méně důležité. Nejstarší dosud známou mapou, kde se se Lhotou lze setkat, je mapa brandýského panství z roku 1721. Následuje obdobná mapa z roku 1723. Obě mapy z provenience brandýského komorního panství, potažmo rakouské státní správy, jsou dnes uloženy v Rakouské národní knihovně ve Vídni.

Lhotu v nich vidíme jen jako bod nedaleko zalesněné oblasti a současně v blízkosti jasně vyznačené dříské „enklávy“ v brandýském panství. Dřísy, jak víme, náležely po staletí staroboleslavské kapitule, tudíž na obou mapách jsou vlastně cizorodým prvkem.

To další mapy z doby po polovině 18. století jsou již z hlediska výpovědi o prostorových souvislostech obce sdílnější. Mapa brandýského

panství z roku 1764 dokládá víceméně severojižní orientaci vsi a již blíže ukazuje okolní pole a lesy. V té době ještě neexistovala obec Borek, tudíž ji na mapě nenajdeme. Naproti tomu zde vidíme ještě původní ostrov Vitín, tehdy ovšem již obepínaný slepým labským ramenem. Mapa I. vojenského mapování (rektifikace 1780-1783) je pro nás cenná zejména relativně úplným znázorněním cest, a to i těch méně podstatných. Pozornost byla věnována též potokům a strouhám nebo orientačním bodům jako jsou křížky, mlýny či jen drobná uskupení stromů. Vyznačeny jsou také výrazné ohradní zdi coby překážky pohybu. Vojenští topografové při tvorbě těchto map I. vojenského mapování postupovali metodou „a la vue“ – mapy kreslili „od oka“ osobním pozorováním v terénu, po kterém se pohybovali koňmo.

Pochopitelně v 19. a 20. století počet map i plánů dílčích částí obce strmě roste.

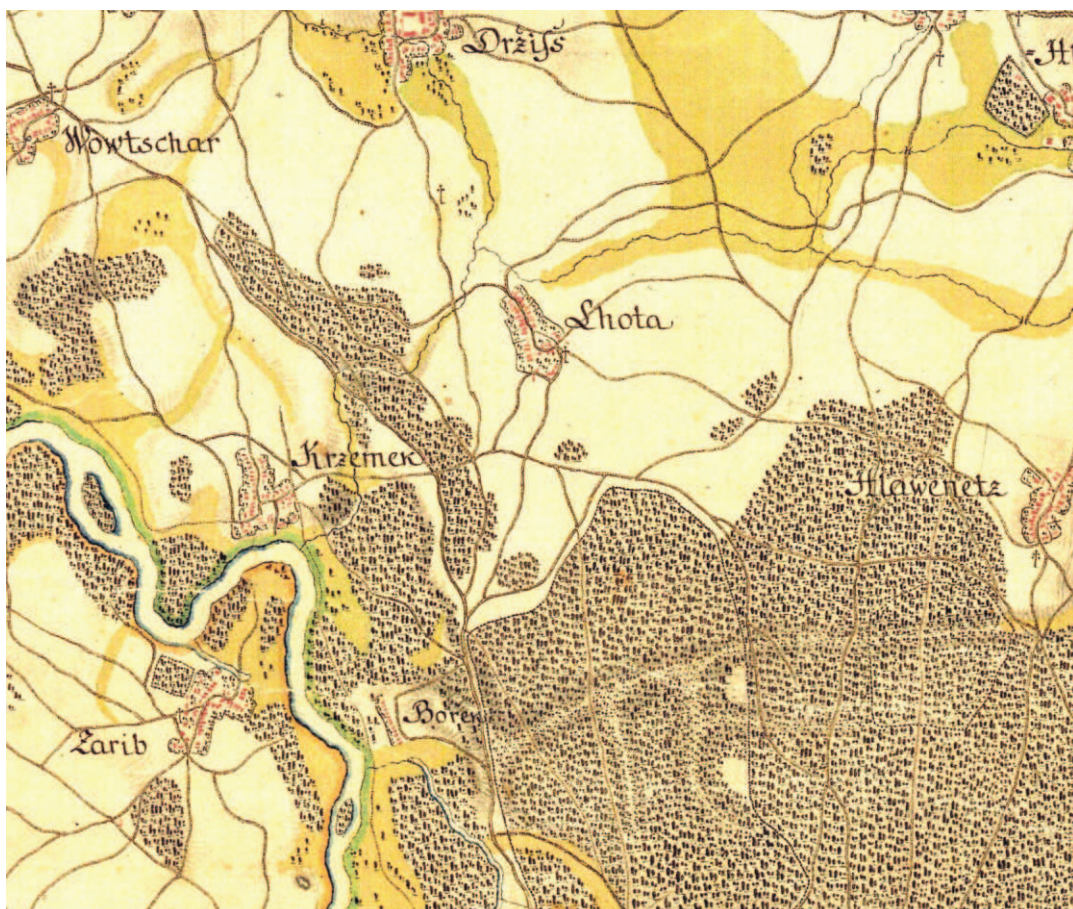
Mapa brandýského panství, 1721 (Rakouská národní knihovna ve Vídni, ÖNB Kartensammlung und Globenmuseum, sign. AB 55 B 4, dostupné online: search.onb.ac.at, cit. 10.12.2023).

Mapa brandýského panství, 1723 (Rakouská národní knihovna ve Vídni, ÖNB Kartensammlung und Globenmuseum, sign. FKB 4449, dostupné online: search.onb.ac.at, cit. 10.12.2023).

Mapa brandýského a přerovského panství, 1764 (Státní oblastní archiv v Praze, Vs Brandýs nad Labem, inv. č. 3569, dostupné online: ebadatelna.soapraha.cz, cit. 10.12.2023)

I. vojenské mapování, 1764-1768, rektifikace 1780-1783 (Austrian State Archive/Military Archive, Vienna, 1st Military Survey, Section No. 91, dostupné online: oldmaps.geolab.cz, cit. 10.12.2023).

Mapa brandýského panství toskánských Habsburků, po 1864 (Městské muzeum v Čelákovících, inv. č. H 41961).

VÝŇATKY Z PRVOVÁLEČNÉHO DENÍKU

Deník (vlastně několik sešitových deníků) nadepsaný „**Moje válečné paměti r. 1914**“ již dle samotné datace včleněné do názvu naznačuje, že pisatel (a nejen on) očekával při odchodu na vojnu brzký konec války. Nedlouho po mobilizaci 2. srpna sám v deníku během čekání u své v Praze před odjezdem na jih soustředěné jednotky píše: „...ani mně není již do smíchu, ač mě to docela baví, má prý to být čtrnáctidenní výlet do Srbska, tak si to aspoň představují Němci. My ovšem víme, že to bude trvat déle než čtrnáct dní, nu jen když do sv. Václava budem doma.“

Deník z let první světové války 1914-1918 Josefa Jakoubka, hlaveneckého občana spojeného se Lhotou prostřednictvím svých rodičů (i potomků), přináší řadu podrobných unikátních svědectví. Josef Jakoubek líčí rutinní činnosti i krušné válečné zážitky z míst vojenských střetů, nejprve na jižní (srbské) frontě, posléze na frontě východní (ruské). Vzhledem k velkému rozsahu deníku, můžeme nyní uveřejnit pouhé úryvky. Začneme samotnou mobilizací a odjezdem z domova, tj. z Hlavence, kde dotyčný v oné době žil.

„Zpráva o mobilizaci mě stihla právě, když jsem se svojí milou ženuškou šel do Boleslavě. Anička ovšem byla hned celá nešťastná, plakala a naříkala, až mě skoro rozhněvala. Dělal jsem si z toho stále jenom srandu. Když jsme přijeli, vlastně přišli do města, bylo již vše probouřeno. Na rohách samé vyhlášky, šel jsem si ji také přečíst a již mně přestala legrace, když jsem četl, že všesky musíme do 24 h býti u svého oddělení. Již jsme neměli žádné stání a šli jsme domů. Ovšem doma to nebylo lepší. Všude jen samý smutek. A tak uplynul poslední den mého pobytu doma. Odpoledne jsem si připravil do tašky, co jsem chtěl sebou vzít, a naposled ještě jsem se šel podívat na okurky, jež nám daly letos tolik práce a na které jsem se tolik těšil a nyní je asi neužiju.“

27. července: Ráno jsem se připravil na cestu [a] čekal, až se sejdou druzi, abychom šli společně. Stále jsem vše ještě prohlížel a se vším se v duchu loučil. Venoušek chudinka spal a byl jsem tomu

povděčen, neb se mně to s ním těžko loučilo.

Anička si nedala říci jinak než, že mě půjde kousek vyprovodit, což po dlouhém zdráhání jsem jí svolil. Rozloučil jsem se s rodiči a již jsem hleděl, abych byl aspoň za vesnicí, neboť jsem se nemohl udržeti pláče, a to jsem přece nechtěl...”

Následně Josef Jakoubek den po dni líčí přechodné soustředění své jednotky v Praze. Již **29. července** byl přidělen do kuchyně: „Náš pan velitel záložní poručík Dr. Krejčík, jak pozoruji, výtečný člověk, představuje se nám jako budoucí komandant. Při tom se ptá, kdo by chtěl vařit, že nemá kuchaře. Když se nikdo nehlásil, přihlásil jsem se sám, že jsem řezník, že se o to pokusím. Slávu provolá pan poručík, s řezníkem to bude nejšikovnější. Ihned mně dal potřebné peníze na snídani a pravil, kdo je z Prahy, může chodit spát domů. Tak já jako Pražák chodil k Francovi na nocleh.“ Josef Jakoubek záhy zmiňuje různá setkání se známými z rodného kraje, mezi nimi také s lidmi ze Lhoty (**31. července** v podvečer s Janem Houšteckým na nádraží Františka Josefa [tj. dnešní Hlavní nádraží], když se jel Houštecký ještě na otočku podívat zpět domů do Lhoty, a **1. srpna** s Janem Kopeckým v hostinci u Šenfloků [na Václavském nám.]). Dále popisuje přesun vlakem přes Benešov, Tábor a Třeboň dále na jih, zpěv písní či projevy smutku i ovací davů na nádražích.

Popisuje cestu přes Gmünd, kde se při soustředění vícero pluků do města potkal **3. srpna** s dalším krajanem („...právě jsem mluvil s Fabiánem ze Lhoty. Jedou také na Srbsko...“), následně přes Maďarsko do Gradišky na hranicích mezi dnešním Chorvatskem a Bosnou a Hercegovinou. Cestou se **5. srpna** dozvěděli o vlakovém

neštěstí, které se stalo několik hodin před průjezdem jejich vlaku: „...před námi se srazily vlaky. Bylo prý 18 mrtvých a asi 50 raněných. Ubozí hoši ani nedojeli na bojiště, ještě je zde vidět spousty rozbitých vagonů.“

Již v Maďarsku, ale více v Chorvatsku a následně v Bosně se Jakoubek setkával s projevy cizích kultur: **10. srpna:** „...Jsme v Bosně. Již jsou všude vidět bosenské čapky, v městě mnoho Turků. Zde je jen několik baráků, jsme nakvartýrovaný na srbské faře, jelikož pop zmizel z obzoru. Je to zde nějak podezřelé, většina domků je prázdná, byli v nich podle všeho Srbové. Lidé na nás nějak moc vlídně nekoukají.“

V Bosně pro Čechy bylo levno a jídla hojně, že i Josef Jakoubek si **12. srpna** s překvapením poznamenává: „...za 1 korunu hodně kuře [velká porce kuřete], za 20 haléřů kus medu, že se ho nají. To si oslazuju vojnu! Spíme venku, je stále teplo. Každou chvíli jde spousty vojska kolem, pro prach však nevidí jeden druhého. Stále koukám, neuvidíme-li někoho známého, ale ani nohu.“ I následující den probíhal ještě klidně. **13. srpna:** „Jedem dále, prý do Běliny [Bijeljina]. Je to již skoro na srbských hranicích. Před polednem jsme na místě. Město je dosti obstojné, všude je vidět turecký obchodníci a hodně domů opuštěnejch. Nás zavezli až za město na vojenské cvičiště, kde je tábor. Je zde ohromná zahrada plná ovoce, vaříme první švestkové knedlíky.“

14. srpna nastává osobní setkání s realitou kruté války: „Dnes jsem se náhodou setkal s Jakubcovým pekařem z Hlavence. Ani jsme se neznali. Hledal nocleh ještě s dvouma. Pečou ve městě. Spíme pod stromy a vypravujem a vzpomínáme na Hlavenec. Již začali dnes vozit raněné od Driny. Je jich děsná spousta a nikdo se o ně nestará. Ve městě je doktorů jako much a zde nemá ty chudáky kdo ošetřit. Někteří, jak sami říkali, jsou již dva dni bez pomoci. Sem přijeli před polednem a na večer ještě nebyli všecy složený. Pomáháme dobrovolně aspoň my. Je hrozná podívání na mnohého, před párma dny ještě úplně zdravého a nyní tolik mrzáků. Je prý jich na dvanáct set, většinou od pluků 102 a 11. Ty prý ztratili hned první den na 30 % mužstva.“ Následující den byl naplněn čekáním.

„**15. srpna:** Dnes jsme již připraveni k odjezdu. Prší, jen se leje. Vlezli jsme pod jednu kolnu. Musíme prý spát oblečení, neb nejspíš v noci jedem.“

16. srpna se Josef Jakoubek dostává velmi blízko frontových bojů: „V 3 h budíček. Vše připravujem k odjezdu. Je 6 h, jedem ku Drině. Po dešti hnedle ani stopy. Začíná to pršet znova, ve čtvrt na 12 právě v našich obžínkách, na které v tom všeobecném spěchu ani jsem nevzpomněl, překračujem Drinu, která zde tvoří hranici mezi Bosnou a Srbskem. Zde právě tvoří řeka ohromný... ostrov... zarostlý kolem vody křovím a lesem, uprostřed jsou kukuřičná pole. Zde právě byla vedena první krvavá bitva. Srbové měli břehy obsazeny tak, že naši museli po pontonech převážet vojsko. Poněvadž nemohli mosty dělat, již při převážení jsme měli velké ztráty. Posléze postavili naši mosty a vojsko chtělo vyklidit ostrov, nepřítel však nikde. Zatím však byli rozlezlí po stromech, a když naši přešli, začali jim pálit do zad. Nastal zmatek, střílel každý nevěda kam, střílel jeden druhého, jak nám sami raněný vypravovali, každý viděl všude nepřítele... Zde jsme viděli první bojiště, všude samé spousty, stro-

Josef Jakoubek v dobách svého mládí (archiv rodiny Jakoubkovy).

my přeražené, vyvrácené od granátů, rozházeného mundúru, rozbité vozy, kanony, zabitě koně i ještě několik mrtvých vojáků, pořád i nalezených hrobů všude dost. Ubožáci zde odpočívají vzdáleni všech svých milých. Doma se ještě těšejí na jejich návrat a oni pomalu začínají hnit. Nyní je zde na stráž púl praporu 28tého pluku. Asi po hodině jsme přijeli na druhý most a již jedem docela po srbské zemi. O jedné h jsme opět přijeli ku Drině, jež zde dělá oblouk. Máme pohov, ani nevaříme. Koupáme se v Drině. Je púl druhé... Ve 2 h jedem dále přes Amálii [Amajlije], Nove Selo [Novo Selo], zde však již vidíme hrůzy válečné. Kam pohlédnem, všude spousty. Z jednoho stavení je hromada rumu, z druhého se ještě kouří, jinde vytlučená okna, dveře, všecko vyházeno po ulici, hromady pobité drůbeže, jinde prase, tu zase zbytky z porážky, ano, i několik mrtvol lidských je vidět, zkrátka hrozné pohledy, jaké jsme si nikdy nepředstavovali. Vesnice rozsáhlá, však skoro zničena. Asi v půli vesnice jde proti nám spousta vojinů, dole zas jiní, ptáme se, co to znamená, však každý mávne rukou a jde dále. Konečně jsme se dověděli, že naši jsou na ústupu, vlastně na útěku, prý celá domobranecká divize je zničena. Srbové je vlákali někam k Voljevu [snad Valjevo?], kde mají vojenské cvičiště, a tam je rozprášili. Nyní ustupují na Drinu. My však jedem stále stejně, všude hoří, člověka živého není vidět, jen pobitý dobytek, tam kráva, zde kůň, zde prase, jedno dokonce strčené v pytli, domky všude vypleněné. Táhly tady prý uherské oddíly, naše ovšem také potkáváme... Silnice je zatarasena dřevem, nikdo neví, kam má jeti. Konečně kolem 6 h večer jsme přijeli k městečku Lešnice [Lešnica] zvaném, kde na polích je zřízen tak zvaný Parkplatz. Jedem sem také. Jsou tu pekaři, špitály, dělostřelecké kolony a různé vozatajstvo. Hlídku zde má část praporu od 11. pěšího pluku. Sotva jsme srovnali vozy, hned šlo mužstvo posekat veškeré stromy, křoviny, vůbec vše, co by mohlo nepříteli sloužit za úkryt. My zatím vaříme kávu. Za soumraku je rozdělován chleba a salám. Však sotva začnem s dělením, ozvalo se stranou k lesu několik ran. Do každého jako když vleje elektriku. Co to? Tážeme se jeden druhého, než odpověď přišla okamžitě. V minutě začla pekelná palba z obou stran. Kulky lítaly jako když vosy rozdráždí. Jo, nyní za námi je terén. Vojáci mají karabiny a berou do zaječích. Našich několik utíká s námi, koně se plaší, jedna kolona vjíždí do

druhé. Pan poručík s revolverem v ruce volá: „Hledte se každý ukrýti za vůz aneb lehnout na zem“. 30 m pak drží spínající se koně. I skryl jsem se radostně za vůz. V duchu jsem se loučil se svýma milejma a vzpomínal, jak krásně by bylo doma. Čekal jsem hodnou chvíli, že mě některá cvakne přes nohy, padaly jako kroupy kolem dokola. Konečně po dlouhé době slyšíme, jak naši křičejí: „Hurá“ a střelba přestává. Oddychli jsme zhluboka, na jídlo však ani pomýšlení. Je hromada raněných vojáků našich i srbských, i několik mrtvých i postřelených koní. I náš pan komandant pan štábní lékař Skutecký je těžce raněn. Vůz od muniční kolony mu rozmačkal nohu, koně se splášili a porazili ho. Naříká hrozně, že to snad nevydrží. Prozatím ho dali na vůz pro raněné, obvázali a ráno ho odvezou do Běliny [Bijeljina]. Z nás na štěstí není raněn nikdo. Je již večer. Na všech stranách kolem hoří mnoho ohňů, samé stodoly a chatrče. Nad náma jsou vysoké hory, z kterých máme opravdu strach, co nám přinesou. Všude vidíme samé nepřátele. Spíme oblečený, připravený každou chvíli k odjezdu. Tak jsme ukončili první den na srbské půdě. Nedej Bože, aby jich bylo takových víc.“

Jelikož Josef Jakoubek vařil především pro polní nemocnici, setkával se každý den s množstvím raněných. Tato setkání, počty padlých, stejně jako průběh bojů podrobně ve svém deníku líčí, viz např. 9. října: „Situace stále stejná. Mrtvých je děsné množství. Celé řady prý jsou zabitě jako jatky a noviny píší stále jen o vítězství. Dnes zde byl Novotný z Hlavna. Přivezl zas několik raněných.“

První týdny v armádě ubíhaly rychle. Ani se nenadál a byly tu první Vánoce. Během nich obdržel tolik pošty z domova a od známých, že odpovědi psal posléze několik dní. Vojáci dostávali přes vánoční svátky rovněž dárky od spolků a z charitativních sbírek. Josef ještě 2. ledna 1915 obdržel část zimní výbavy: „...Také jsem dnes dostal nové boty (mám staré roztrhané). Snad je budem muset ještě roztrhat, než půjdem domů. Také ještě rozdávali zbytky prádla, rukavice, šály. Já dostal také šál, ale již od [padlého] vojáka.“

V lednu 1915 Jakoubkova mise v Srbsku skončila a koncem ledna a v únoru nastal čas přesunu jeho jednotky přes Maďarsko na východní frontu (nejprve do oblasti východního Slovenska), později pokračoval dále, až s koncem léta skončil

v oblasti kolem Stanislavu (dnešní Ivano-Frankivsk na Ukrajině). O Vánocích 1915 dostal „orláb“, tedy dovolenou, a přes Halič, Lvov, Přemyšl, Krakov, Přerov, Českou Třebovou, Kolín a Prahu se konečně dostal domů (cesta trvala od 18. do 21. prosince, kdy odpoledne zaklepal na dveře svého domku v Hlavenci). Cestu prožil nemocný. Při odjezdu z fronty však nemoc tajil v obavě, aby mu dovolená nebyla zrušena. Odjet zpět na frontu musel 3. ledna 1916. Nebyla to ovšem jeho poslední návštěva domova během války (např. roku 1916 mu bylo umožněno vypomoci doma se žňovými pracemi).

Zápisky končí během poslední dovolené, kterou obdržel v dubnu 1918. Deník je cenný především systematickostí jeho vedení. Na řadě míst se objevují drobné detaily, zajímavé momenty z míst bojů. Autor vyjevuje své postoje k válce, vzpomíná na domov, reflektuje rozpory a averzi mezi Čechy a Němci.

Josef Jakoubek s manželkou a synem Venouškem (archiv rodiny Jakoubkovy).

Skupina nemocných a raněných vojáků během zotavování na blíže neznámém místě, 1917 (archiv rodiny Hlinákovy).

Vojáci na blíže neznámé dělostřelecké pozici 1. světové války, 1914-1918 (archiv rodiny Maryškovy).

TŘI VZPOMÍNKY DOC. JAROŠE NA LHOTU

Domky u Velkého kalu, 50.- počátek 60. let 20. století (archiv OÚ Lhota).

Doc. PhDr. Jaroslav Jaroš, CSc., rodák z nedalekých Čechelic, se s námi podělil o své vzpomínky na Lhotu. Dozvídáme se, jak obec a její obyvatelé vnímal především během svého dospívání a mládí (narozen 1935).

První vědomou zkušenost se Lhotou a jejími obyvateli získal Jaroslav Jaroš ještě v době dětství. Na konci druhé světové války se rodina Jarošova přestěhovala z původního čechelického bydliště do nově postaveného domku s rozlehlou zahradou na kraji tamní obce. Rodiče hodlali zahradu zúrodnit. Za tímto účelem oslovili a později i opakovaně navštěvovali lhoteckého zahradníka při Lesně pana Peprného (doporučení a kontakt získali prostřednictvím Oty Houšťeckého). František Peprný dodal Jarošovům asi 30 stromků (většinou jabloně, slivoně, ale také čtyři ořešáky). „Na naší zahradě se dodnes dochoval jeden jediný. Ovocné stromy dávno zašly, ale poslední z ořechů stále plodí.“ Otec a syn Jarošovi později na své motorce BSA 500 Františka Peprného opakovaně navštěvovali. Dojem na Jaroslava Jaroše dělal zejména velký skleník, zahradnictví, ale i okolní příroda. Později dokonce zprvu uvažoval

o studiích učitelství tělocvik-přírodopis (nakonec skončil u své oblíbené češtiny).

Druhá vzpomínka Jaroslava Jaroše se týká Lhoty coby obce, přes kterou tradičně procházelo čechelické procesí cestou do Staré Boleslavi při svátku Panny Marie. Během druhé světové války, kdy nebyly vhodné podmínky pro konání náboženských poutí, sliboval čechelický farář Karel Kytýr svým farníkům obnovu mariánských poutí do Staré Boleslavi, jen co válka skončí. Jak pravil, tak se také stalo. Krátce po konci války při jednom z mariánských svátků z Čechelic od kostela sv. Havla vyrazilo procesí povozů včetně chvojím vyzdobených žebříňáků směrem ku Staré Boleslavi. „Povozy následoval pan farář Kytýr v bryčce. S sebou vezl sošku Panny Marie. Za ním ve druhé bryčce jel pán, který držel praporec s obrázkem Panny Marie, a také pan kostelník. Někteří lidé využili pro přepravu valník na gumách. Vše bylo taženo koňmi. My mladí kluci i dívky jsme byli notně vyzdobeni. Kluci měli bílou šerpu přes prsa. Dívky vypadaly jako družičky s věnečkem na hlavě.“ Obnovila se tak tradice, která se následně opakovala ještě řadu let. Cestou byly konány zastávky – zejména u křížků,

Úpravy terénu při domku Peprných, březen 1947 (foto Miroslav Gottlieb, archiv OÚ Lhota).

kapliček a soch. „Ve Lhotě byla zastávka u zvoničky [Pozn.: Tehdejší zvonička byla již bez za války zrekvírovaného zvonu.], kde jsme si vždy dávali svačinu, kterou jsme si nesli s sebou. Uprostřed Lhoty nedaleko školy jsme zabočili směrem k lesu a po staré Lhotecké cestě mířili již přímo na Starou Boleslav. Jakmile jsme vyjeli z lesa, již jsme v dálce spatřili věže kostela Nanebevzetí Panny Marie. Na okraji Boleslavi jsme slezli z povozů, koně a povozy ‚zaparkovali‘ na louce u silnice, utvořili zástup a dále pokračovali již pěšky v procesí, kde v popředí byla nesena socha Panny Marie. Po mši v mariánském kostele následoval oběd Na Slovance či jinde. Lidi

obešli krámky, a kdo chtěl, zamířil ještě do kostela sv. Václava, kde se chodilo i do krypty.“ V 60. letech se pak za nového pana faráře Schmidu na poutě do Boleslavi již jezdilo vlakem ze Všetat.

Třetí vzpomínka se týká hokeje – tedy sportu, pro který chová Jaroslav Jaroš velkou vášně dodnes. Nejinak tomu bylo i v dobách, kdy jej aktivně hrával za čechelické družstvo. Soupeřem bývalo také mužstvo Lhoty. Do Lhoty (i jinam) se na zápasy jezdilo na traktorem taženém přívěsu. Hráči se šli do hospody rychle převléknout a hned na led (pokud hospoda nebo jiný prostor pro převlečení nebyl k dispozici, jezdili již obleče-

Církevní průvod u nádraží ve Všetatech při návratu ze Staré Boleslavi (vpravo farář Hermann Schmid) - původní pěší trasa přes Lhotu již nahrazena jízdou vlakem ze Všetat, 60. léta 20. století (archiv Jaroslava Jaroše).

ní a po příjezdu jen nazuli brusle, a opět hurá na led). Utkání většinou pískal někdo místní. Hovoříme o době kolem poloviny 20. století. Zápasy, zejména mezi sousedními obcemi, bývaly značně vyhrocené. [O tom, že ani ve Lhotě nebyli žádní beránci, svědčí události popsané v hokejové kronice mužstva Dřís. Zápas mezi Lhotou a domácími Dřísy 18. ledna 1942 se pro Lhotecké nevyvíjel dobře. Několikrát o gól prohrávali, na což s tímto soupeřem nebyli vůbec zvyklí. Již od počátku utkání jim navíc Dříští dávali najevo staré křivdy. Nedlouho před koncem se lhoteckým hráčům přeci jen podařilo vsítit vyrovnávací gól na 5:5. Rozhodčí jej však neuznal. Lhotečtí vehementně protestovali. Na ledě se objevili diváci. Lhotecké mužstvo na pokyn pana Pilaře odmítlo

zápas dohrát. Sudí tak byl nucen utkání předčasně ukončit.]

Během let Jaroslav Jaroš poznal řadu lidí spojených se Lhotou. Vzpomíná na zdejšího rodáka Františka Kolínského, někdejšího učitele ve Dřích. Roku 1955 se jako začínající pedagogové vystřídali v Mělnickém Vtelně (Jaroslav Jaroš tehdy odešel na vojnu, ze které se František Kolínský právě vracel). Do Lhoty se také postupem doby přivdalo několik Čecheláček, např. Vlasta Horčicová, provd. Houštecká v čp. 26, Božena Roubíčková, provd. Uřidilová v čp. 51 nebo Ivana Vágnerová, provd. Kratochvílová v čp. 114. Původně Čechelákem byl rovněž pan hostinský Syrový z čp. 36.

Za 2. světové války zrekvírovaný zvon ze lhotecké zvoničky (archiv OÚ Lhota).

Hokejisté Čechelci, 40. léta 20. století (archiv Jaroslava Jaroše).

Církevní průvod nesoucí sošku Panny Marie ve Staré Boleslavi 50.-60. léta 20. století (archiv rodiny Jakoubkových).

Lhotečtí družstevníci a brigádníci při společném focení u mlátičky, 50.-60. léta 20. století (archiv OÚ Lhota).

V počátcích lhoteckého JZD hrály důležitou roli (překvapivě) ženy, zejména pak Marie Novotná. Více ze zápisu ze schůze výboru žen při MNV konané 3. září 1952 v prostorách MNV: „*Při této schůzi zabýval se výbor žen především ustavením J. Z. D. Po dlouhém rozhovoru jsme se rozhodly pro volbu přípravného výboru J. Z. D.*“. Ustavující schůze přípravného výboru se konala 5. září (předsedkyní zvolena Marie Novotná).

Prvotní obtíží bylo nejen přesvědčit majitele půdy ke vstupu do družstva, ale také zorganizovat jeho chod a vytvořit strukturu. V neposlední řadě činilo obtíže nedostatečné ekonomické zázemí i technické vybavení. Zakoupen byl jeden starý traktor z STS Vinoř a bylo jednáno o půjčce na další starší traktor (Lanz Bulldog) z těžce strojní a traktorové stanice v ceně 90 tisíc korun. V závěsu se držely personální problémy. Na schůzi 16. prosince 1952: „...žádá přítomný tajemník MNV..., aby děvčata Kolínská M. a Krkavcová, které dlí v mistrovské zemědělské škole, byly zajištěny pro naše JZD, a ne aby po skončení studia byly zabrány krajem, jak se prý má státí.“

Ustavující schůzi JZD stihli ve Lhotě ještě před koncem roku 1952. Členové se sešli v hostinci Jednota 30. prosince v půl deváté večer. S novým rokem však potíže nevymizely. Bylo třeba ihned řešit ustájení družstevních zvířat (zprvu zůstávaly ve chlévech jednotlivých členů – jejich původních vlastníků – a probíhala u nich zdravotní prohlídka). Nejprve se uvažovalo o ustájení asi 80 ks dobytka v areálech čp. 1, 2, 11 a 15. Svod dobytka se nemohl pohnout do té doby, dokud nebude kromě ustájení vyřešeno také krmivo i pracovní síly. Se svým dobytkem se pochopitelně většina družstevníků loučila nerada. Otevřeně vystoupit proti tomuto kroku se však odvážil málokdo. Jedním z mála byl pan Kolínský z čp. 46. Po jeho prohlášení na schůzi 11. února 1953, že: „*si dojnice ustájí ve vlastní stáji, že se svodu nezúčastní*“, se strhla rušná debata, která vyústila v protestní odchod některých členů a předčasné rozpuštění schůze. Svod dobytka (dojnic) byl částečně proveden 20. února odpoledne. Během roku 1953 nastával pomalu čas také pro koně a prasata. Chystala se prozatímní drůbežárna.

První předsedkyně JZD Lhota Marie Novotná, 60.-70. léta 20. století (foto Miroslav Gottlieb, archiv OÚ Lhota).

Ani otázka členů družstva nebyla zcela vyřešena. Někteří vstupovali rádi, protože toho mnoho neměli a družstevnictvím si „polepšili“, jiní vstoupili z donucení a z obav před represemi, další ve vstupu někdy mohli paradoxně vidět i jistý druh záchrany, jak se vymanit ze zadlužené živnosti. O vyjednávání, rozvažování a metodách jednotlivých tehdejších aktérů se dozvídáme jen velmi neurčitě. Když se v lednu 1953 domlouvalo přijetí pana Houštekého z čp. 15 a jeho zetě Karla Roubíčka, druhý z jmenovaných vstup odmítal „s poukazem na to, že byl trestán, že na něj byla uvalena pětapadesátka a že jej ONV neuznává jako politicky spolehlivého.“ Na schůzi bylo usneseno přijmout buď oba, nebo ani jednoho. V pozdějším sdělení MNV adresovaném ONV se píše, že: „Roubíček jest živý, na kterého nelze se dívat z hlediska státního jako na člověka [o] zřízení příznivě smýšlejícího. MNV ani v tomto případě nemůže doporučit, aby Roubíčkové byla vydána kojenecká šatenka.“ Současně se řešilo, že „zvolený pokladník Jar. Nepomucký odmítá převzít pokladnu do té doby, pokud jej ONV nezproští označení malého boháče, a pokud mu nebudou vráceny odňaté příplatky na cibuli.“ Otázka přijetí či nepřijetí do družstva pana Houštekého z čp. 15 byla znovu otevřena na schůzi konané 16. února za přítomnosti referenta ONV Bartoše. Ten přítomné upozornil, že dotyčný je „veden na ONV jako vesnický boháč a v tom případě nemůže být přijat do družstva.“ Místní oponovali příkladnou činností dotyčného za okupace a uváděli příklady nezištného konání. Hlasování však bylo raději odloženo. Větší jasno v celé záležitosti nám poskytuje zpráva MNV z podzimu 1953 určená okresnímu plnomocníkovi ministerstva výkupu poté, co František Houšteký z čp. 15 ne-

splnil povinné dodávky. To je pracovníkem MNV omlouváno s tím, že ještě toho roku stihne splnit dodávky vepřového a hovězího, že již překročil dodávku brambor a že „minulého roku splnil“. Tajemník MNV Kratochvíl [narozen 2. 1. 1900 v Křenku, bytem Dřísy čp. 205, tajemníkem ve Lhotě od 21. 1. 1952] současně vysvětluje: „Houšteký, který byl za okupace starostou obce a z okupace se neobohatil, občany před persekucí chránil, takže požívá zde důvěru, předložil on i jeho manželka v lednu 1953 přihlášku do JZD. Přihláška by byla členskou schůzí JZD přijata, ale byla podmínka, aby i Houštekého dcera provdaná za Karla Roubíčka vstoupila do JZD, což ona odmítla. Roubíček, který byl pro politický delikt as v r. 1950 trestán, nemůže být členem JZD, není k němu dostatek důvěry, a proto byla přihláška prozatím odložena. Roubíček totiž se snažil ze zemědělství odejít do průmyslu, avšak toto mu MNV nepovolil, neboť v obci jest značný nedostatek pracovních sil v zemědělství.“

Lhotečtí a dřívější muži při plečkování zeleniny, 60. léta 20. století (archiv OÚ Lhota).

Lhotečtí zemědělci nezřídka zatajovali půdu, měli potíže s povinnými dodávkami nebo neplnili osevní plány jako např. Jan Nový ze Lhoty čp. 49: „Jelikož měl zatajenou půdu čili nedodal dávky ze skutečné výměry, nebyly mu vydány, ani jeho rodině, šatenky, neboť z důvodu zatažené půdy jest pokládán za neplniče.“ Za neplnění dodávek padaly i finanční pokuty. Při vyřizování odvolání jistého místního zemědělce proti pokutě 3 tisíce Kč se v zamítnutí píše: „...jest sice vdovcem, dodávky plnil velmi liknavě, v roce 1951 odevzdal pro družstvo zkažené obilí z úrody r. 1950. Nikterak JZD nepropagoval a čekal až do JZD bude okolnostmi a souse-

dy zatažen, avšak v JZD jest rovněž liknavý pracovník...". Charakteristika pokračuje: „...není vyznavačem a propagátorem dnešního zřízení, jeho povaha jest liknavá, vyčkávací (jak se říká, až jak to dopadne)... jest to povaha, které nelze věřit. Tím, že zaplatí pokutu, nebude existenčně ohrožen.“

I v případě neplnění do-
dávek však alespoň z počát-
ku JZD nemuselo vždy nutně
tlačit na převzetí hospodářství, jak vysvítá např.
ze zprávy adresované okresnímu plnomocníku
ministerstva výkupu ve věci Josefa Houštecké-
ho čp. 6: „V hospodářství jest pouze hospodář Jo-
sef Houštecký, svobodný, málo výkonný, [dále] jeho
bratr, který jest nemocný a nepracuje, [a také] dru-
hý bratr, vdovec, invalida (má ustřelenou část pravé
ruky) a konečně neteř hospodáře, svobodná (má se
provdati mimo Lhotu), takže by pro počáteční JZD,
které není dosud organizačně pevné, bylo převzetí
nikoliv přínosem, nýbrž zatížením.“ Obdobné vy-
jádření čteme ve zprávě adresované téže osobě
v záležitosti „neplničky“ Marie Urbanové (Svo-
bodové) z čp. 7: „JZD dosud nemůže půdu převzít,
protože samo má své podstatné nedostatky, které se
projevují v nedostatečné organizační práci, dále v ne-
dostatku pracovních sil, neboť JZD má značně vy-
soký věkový průměr družstevníků a konečně nemá
JZD ještě potřebné prostory, aby mohlo toto hospo-
dářství bez pracovních sil převzít... Plénium MNV
se za přítomnosti předsedy JZD usneslo ponechat
prozatím Svobodovou dále hospodařiti.“

Potíže mívali i členové, kteří chtěli naopak
vystoupit. V zápisu ze schůze 23. 3. 1953 je
k žádosti paní Burdové o propuštění z členství
v družstvu jen lakonicky poznamenáno: „Tato
její žádost byla zamítnuta všemi přítomnými členy
schůze.“

Nový předseda družstva byl zvolen počátkem
dubna 1953, kdy byla nahrazena dosavadní před-
sedkyně Novotná bývalým místopředsedou An-
tonínem Uřidilem. Ten se funkci bránil a po dvou
měsících nakrátko i odstoupil (kvůli „liknavosti
členů“ a pro „nedostatečný dohled dozorců rady“).
Družstevníci jej však přesvědčili k návratu.

Nemajetným členům přinášelo členství
v družstvu řadu výhod, často na úkor ostatních
družstevníků. JZD představovalo svébytnou sílu
i pro jednání s orgány státní správy. Ukázkou
nám budiž řešení situace dotýkající se nakládání
s nemovitostmi a bytové otázky. JZD se záhy po
svém vzniku snažilo působit vůči MNV jako rov-
nocenný partner a bez předešlé konzultace mu
8. února 1953 oznámilo, že pro kanceláře JZD
hodlá použít předního pokoje v domě družstev-
níka čp. 1, členku JZD nastěhovat do domu čp.
56 ve vlastnictví jiného družstevníka či na vý-
minku v čp. 11 ubytovat nové družstevníky zava-
zující se k práci pro JZD. MNV se ovšem jen tak
nedal, a proti takovému jednostrannému postu-
pu se vymezoval.

Ti z družstevníků, kteří něco vlastnili, na tom
byli hůře, museli se mít na pozoru a často všelijak
kličkovat. Člen JZD František Lexa, majitel dvou
sousedních domů (čp. 54 a 56), se snažil bránit
„příkázání“ nájemníka do bytu čp. 56 alespoň
omezením pokojů, které tento nájemník může
využívat.

V roce 1959 mělo družstvo již na 80 členů
(27 mužů a 53 žen). Na přelomu 50. a 60. let byl
zdejší zemědělský region hodnocen následovně:
„Z hlediska výrobního je třeba oblast charakterizo-
vat jako ranobramborářskou – zelinářskou. Přírodní
podmínky jsou velmi vhodné pro pěstování žita, ra-
ných brambor, krmných směsek a na zavlažovaných
pozemcích rané a pozdní zeleniny. Z ostatních obi-
lovin jsou výhodnější ozimy, neboť jarní obiloviny
trpí pravidelnými přísušky... Ze zeleniny se pěstuje
zejména cibule, raná i pozdní karotka, rané zelí, ka-
pusta, dále ředkvička, pozdní květák, celer, okurky,
salát, špenát.“ Současně bylo konstatováno, že
„při specializaci družstva je nutné uvažovat o rych-
lém rozšíření závlahové sítě na všechny pozemky,
které jsou pro pěstování zeleniny a raných brambor
vhodné. Podmínky pro živočišnou výrobu nejsou již
tak dobré, vezme-li se v úvahu stávající roztříštěnost
výroby, vzdálenost od výkupních středisek, omeze-
nou možnost pěstování všech plodin nutných pro
zajištění krmné základny v zeleném pásu průběhem
celého roku. Nynější malé, zdravotně nevyhovující
stájové prostory snižují spolu s jinými faktory pod-
statně užitkovost všech druhů zvířat, a tím i renta-
bilitu výroby.“

Předvolaný Josef Svoboda stran neplnění dodávek uvádí.
 Obhospodaruji 18.48 ha pozemku t.j. zemědělské půdy.
 Na hospodářství pracuji sám, vypomáhá nám švagrová-bratřova žena, matka
 jest nemocná, není schopná práce a zastává obtížnou domácnost.
 Z orné půdy 15.50 ha mám letos dodatí
 pšenice 5472 q a dodal jsem včetně osiva 22.20 kg
 žito jsem měl dodatí 38.88 q a dodal jsem as 30 q včetně osiva;
 ječmen mám předpis 24.48 q a dodal jsem 10 q a zůstalo mi pouze
 100 kg ječmene na krmení na setí.
 Oves jsem namlátil 13 q a toho jsem neodevzdal žádný a krmím osvem
 prasata a slepice.

Brambory mám dodatí 279.36 q a nebudu moci žádná dodatí, neboť budu
 potřebovat na sadbu as 40 q
 Sena mám předpis 297 kg a nebudu moci žádná dodatí, slámy mám dodatí
 690 kg a nebudu moci žádnou dodatí.

Maso má dodatí 11.82 q a sice vepřové, dodal jsem as 490 kg, dům na
 dodávku vepře ve váze as 110 kg, které hodlám dodatí as v listopadu
 a z dalších 9 prasat mají průměrně po 30 kg a nevím zda z těchto vepřů
 doroste některé do patřičné váhy k odevzdání, což bude záviset na
 krmení, které nemohu saručit, že budu mít/ jasně a dostatečné množ-
 ství/.

Pokud jde o dodávku drůbeže, dodal jsem 5 hus váha as 21 kg. Počítám
 na dodávku jednu krávu as 17 roků, která jest s tělesnou vadou a nevím
 zda ji svědomitě usmrtím k dodávce-kráva jest již druhý rok jalová.

Mám dodatí 8.500 litrů mléka a do konce roku dodám as 11-1200 litrů
 mléka.

Vejce mám dodatí 4.240 kusů a nebudu moci vejce splnití.

Nemám dostatečné stájové prostory abych mohl držeti více skotu
 a nemám pro něj ani hodnotné krmení a i to co mám jest byt i nehodnotné
 malé množství takže vydržím nejpozději do jara s krmením.

Minulého roku jsem až na mléko splnil. Tím, že bylo zřízeno JZD ve
 Lhotě přibýlo mi přes 2 ha pozemku, čímž jsem se dostal do vyšší výměrové
 stupnice, byly mi vyměřeny vyšší dodávky a při HKÚP mám 30 arů lesa, které
 jest počítáno do ornice/ lesní půda/.

Na podzim jsem obdržel žádná strojená hnojiva a tyto jsem mohl
 odebrat proti hotovému placení až v květnu.

Ize příští rok, neumožné dodávky jako jsem obdržel letos nemohl bych
 splnití. Jak budu příští rok plnití záleží na tom, zda obdržím úvěr, zda
 obdržím ostatní předpoklady abych mohl hospodařit.

Skončeno a podepsáno.

Protokol z výsledku jednoho ze lhoteckých neplničů dodávek 2. 10. 1953
 (SOKA Mělník, MNV Lhota, Spisy 1945-1990).

Oslavy 1. máje patrně v Praze, počátek 50. let 20. století
 (archiv OÚ Lhota).

Lhotecké ženy během svačiny při práci v rámci JZD, 60. léta 20. století
 (archiv OÚ Lhota).

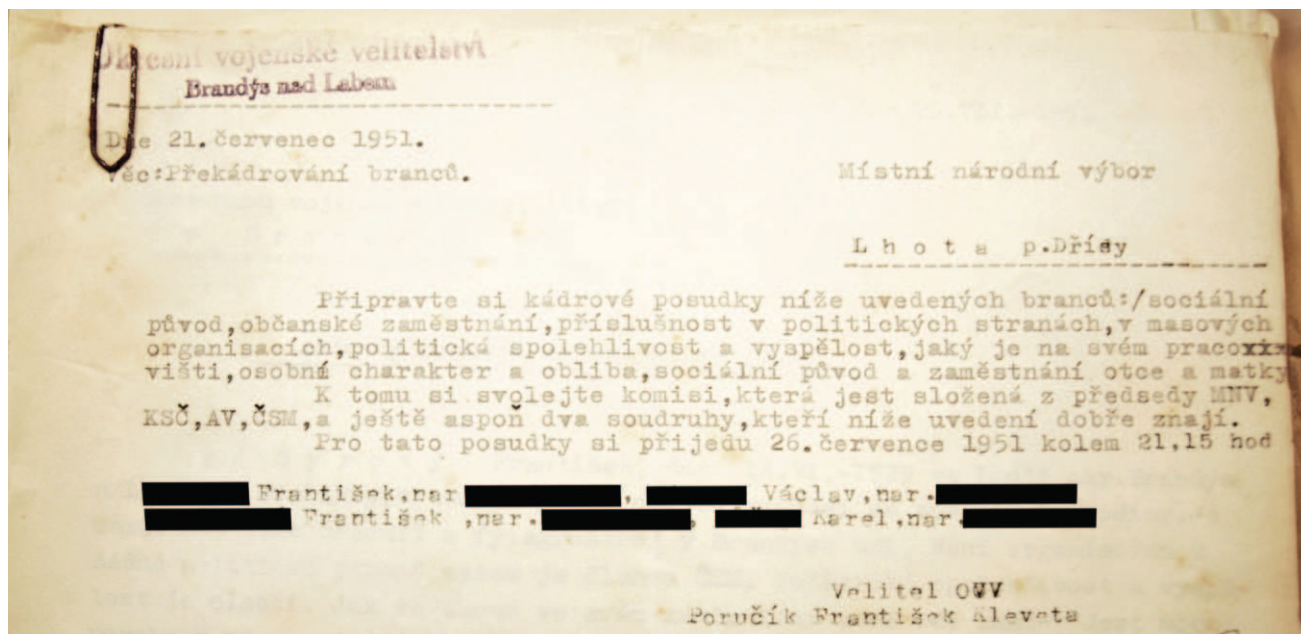

Družstevníci při transportu předpěstované sadby z pa-
 řeníků při čp. 7, 60. léta 20. století (archiv OÚ Lhota).

Nakládání napytlovaných brambor hydraulickým nakladačem na poli
 u Lhoty, 70.-80. léta (archiv OÚ Lhota).

POZNÁŠ SVÉHO SOUSEDA?

Žádost o kádrové posudky zaslaná do Lhoty, 21. 7. 1951 (SOkA Mělník, MNV Lhota, Spisy 1945-1990).

V době panování komunistického režimu asi neexistoval (dospělý) člověk, na nějž někdy nebyl vypracován kádrový posudek. Bez posudku se neobešel nástup do zaměstnání nebo na vysokou školu. Vypracovávány však byly i v jiných situacích – v souvislosti vojenské služby, jmenování do funkcí, při vyšetřování, řešení přestupků nebo třeba při rozvodech.

Během práce na dalších tématech tohoto vydání „Okének“ (JZD, kolektivizace) jsme v archivních fondech na některé posudky mimoděk narazili. Některé z nich na ukázkou vybíráme. Jména a osobní údaje z pochopitelných důvodů vynecháváme.

Nejprve se podívejme, jak taková žádost o posudek vypadala. Následující příklad pochází z Dřevčic (resp. byl zaslán z Prahy do Dřevčic), ale tyto žádosti se od sebe mnoho nelišily, takže jej jako vzor můžeme použít:

„Vážený soudruhu,

obracíme se na Tebe se žádostí o kádrový posudek na..., který je zaměstnán u našeho n. p. na zodpovědném místě.

Uveď, prosíme, jak dlouho jej znáš, jak se Ti soudruh projevuje po stránce charakterové, povahové

i politické, jaké je jeho jednání, chování a vystupování na veřejnosti, jaký má poměr k práci, k lidem, dělnické třídě, ke kolektivu, k budovatelskému úsilí a lidově demokratickému zřízení. Uveď, zda je soudruh čestný, spolehlivý, jaký je jeho osobní a rodinný život, jaké bylo jeho chování v době okupace, revoluce a únoru 1948. Budeme Ti povděční, zašleš-li nám jména těch soudruhů, kteří by nám mohli o něm podat další informace.

Děkujeme Ti předem a jsme se soudružským pozdravem.

Práci čest!“ (Praha, 30. srpna 1952)

Do Lhoty přicházely podobně formulované žádosti, jak např. vidíme při vyžádání kádrového posudku národním podnikem Ústředí pro mechanizaci zemědělství sídlícím v Praze:

„V rámci doprovázení zaměstnanců pracujících na zodpovědných místech našeho sektoru, který má tak mimořádnou důležitost pro budování socialismu v naší republice, prosíme, abyste nám vypracovali kádrový posudek na ..., nar. ..., ve ... Jmenovaný bydlil ve Lhotě od r. 1939 – 1945.

Zajímá nás jeho chování z doby okupace, pokud ho nyní znáte jako občana lidově-demokratické republiky, tj. jaký má poměr k dnešnímu zřízení, cha-

rakterové vlastnosti, všeobecná pověst jeho i jeho rodiny. V případě, že je Vám známo, kdo by nám na jmenovaného mohl podati bližší informace, sdělte nám laskavě jeho jméno a adresu.

Děkujeme Vám za včasné vyřízení naší žádosti a jsme s pozdravem.

Práci čest!“ (Praha, 1. září 1952)

Žádost o posudek opačným směrem, tj. vyhotovená místním národním výborem ve Lhotě, mohla vypadat třeba jako níže uvedený text MNV Lhota zaslaný do Prahy-Dejvic tamnímu OV KSČ 4. dubna 1951 v souvislosti sporu nájemníka s majitelem víkendového domku:

„Vážení soudruzi!

MNV ve Lhotě spolu s místní organizací KSČ Vás žádají o vyjádření o... bytem v Praze...

Jmenovaný má v naší obci weekendovou vilku, ve které bydlí nyní výměrem dosazený nájemník – indiferent – dělník... Tento ostře postupuje proti jmenovanému... a snaží se jej z vilky vytlačit úplně, aby v celém domě mohl bydlet sám, a tím aby... odebral i maličkou místnost 3 x 3, kterou jsme mu výměrem ponechali. Řídili jsme se dle směrnic, přesto však nájemník se odvolal a nyní, kdy spor vrcholí, potřebujeme pro naši informaci věděti, jak se... zapojil do budovatelské práce, zda je nějak veřejně neb stranicky činný, kde a jak bydlí a jaký je jeho byt, jak je sociálně zabezpečen, jeho povolání, příjmy a celkově Váš posudek, resp. posudek organizace obvodu, ve kterém bydlí.

Rádi bychom mu místnost ponechali už pro nečestné jednání nájemníka, avšak neradi bychom podporovali člověka, který snad stojí stranou budování naší vlasti!“ (Lhota, 4. 4. 1951)

Žádost o posudky od činovníka vojenské správy zní velmi stroze. Velitel OVV por. Fr. Kleveta se s oslovením nezdržoval a hned spustil: „Věc: Překádrování branců. Připravte si kádrové posudky níže uvedených branců /sociální původ, občanské zaměstnání, příslušnost v politických stranách, v masových organizacích, politická spolehlivost a vyspělost, jaký je na svém pracovišti, osobní charakter a oblíba, sociální původ a zaměstnání otce a matky/. K tomu si svolajte komisi, která jest složená z předsedy MNV, KSČ, AV, ČSM a ještě aspoň dva soudruhy, kteří níže uvedené dobře znají. Pro tyto posudky si přijedu 26. července 1951 kolem 21,15 hod.“ (Brandýs n. L., 21. července 1951)

A nyní již ukázky vlastních posudků. Všechny byly vypracovány ve Lhotě. „Sděluje Vám, že... ze Lhoty čp..., který jest u Vás zaměstnán, jest ženatý, pečuje o jednu dcerku. Týž vlastní ve Lhotě nový rodinný domek a dále ještě stavební parcelu.

Před okupací byl... v..., kde byl velkoobchodníkem zeleninou a zaměstnával nájemní síly. Za okupace, resp. před zabráním tzv. Sudet přestěhoval se do Lhoty, odkud pochází jeho manželka. Rovněž za okupace... provozoval velkoobchod zeleninou.

Chování za okupace. Jeho chování bylo pochybné, nedá se říci, že by byl vystupoval odbojně vůči okupantům, naopak zůstal ve Lhotě dojem, že i když se nedá říci, že by byl udavačem, protože není zde průkazu, ale k tomuto jednání neměl daleko a byl v obci jako obávaná osoba.

Po revoluci nevzal na vědomí nové státní zřízení a při náboru do strany KSČ, kdy byla prováděna zde osobní agitace, se vyjádřil, že jest kapitalistou, kterým zůstane – tj. smýšlením – a velmi nepěkně se o vedoucí straně vyslovoval.

Týž měl u sebe i synovce, který jest nyní na vojně, avšak nikoliv u zbraně, nýbrž u pracovního oddílu, a tento synovec sám přiznal, že žil v prostředí, které nebylo nakloněno nynějšímu režimu.

...není v obci oblíben, jest panovačné, diktátorské povahy, sám velmi pochybný a jest velmi podivný, že takováto osoba může býti v tak důležitém podniku, osoba, která nemá k socialisaci osobní poměr, zaměstnávána.

Na... byl podáván před časem Vašemu podniku posudek, o němž se měl... vysloviti, že po dojití posudku si zavolal... ředitel, obeznámil jej s posudkem a posudek před... roztrhl a spálil.

Pro hrubé jednání byl... minulého roku zdejším MNV oznámen ONV v Brandýse n. Lab., a byl pro toto chování pokutován ONV 500 Kčs.

Jako další osoby, které by na... mohly podati posudek uvádím... Lhota čp... Lhota čp...”

(Lhota, 14. ledna 1953)

V souvislosti odvolání jistého místního občana vůči povinnosti odvodu 50 vajec byl vypracován „miniposudek“: „Žadatel jest spoluvlastníkem vily ve Lhotě, kterou koupil žadatel, matka a bratr v r. 1948 dle knih za... Kčs. Vila jest v části Lhoty zv. Lesno a jest u ní přes 0,10 ha pozemku. Žadatel pracuje jako vedoucí výrobního družstva... a má udánlivě měsíčně... Kčs čistého příjmu. Dříve byl

PERZEKUCE ZEMĚDĚLCŮ

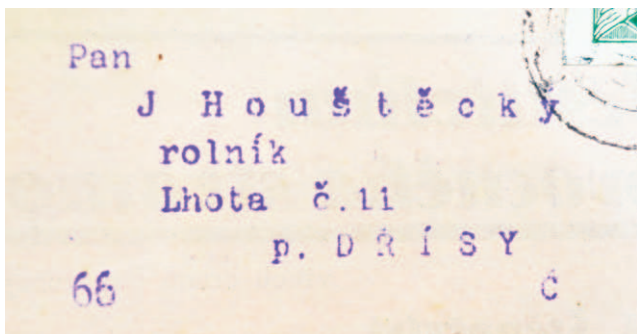
Josef Houštecký z čp. 11 kolem poloviny 20. století
(archiv Stanislavy Holcové).

S počátkem 50. let 20. století se rychle rozjela kolektivizace zemědělství. Represe státních orgánů se opírala o evidenci půdy, jejího využívání, a z toho plynoucích povinných dodávek. Hospodáři vědomky (i nevědomky) půdu zatajovali, což se stávalo vítaným nástrojem šetření. Ve zprávě MNV adresované

ONV z 6. října 1952, která se týkala šetření zatajených ploch Josefem Houšteckým z čp. 6 se píše: „Jmenovaný jest nepřitelem nové vesnice, zaujatý proti JZD, býv[alým] členem rep[ublikánské] strany.“

Na nepřátele nových pořádků po únoru 1948 byl vyvíjen kromě ekonomického tlaku i ten společenský, bývali osočováni a hanlivě označováni. Označení „vesnického“ nebo „venkovského boháče“ se dočkali i budoucí členové místního JZD. Antonín Uřidil z čp. 51 byl nemile překvapen,

titul venkovského boháče byl mi odňat, a abych za venkovského boháče, kterým jsem nikdy nebyl a za kterého se nemohu ani považovati, byl ze mne smazán a aby mi příplatky byly proplaceny.“ Na podporu svých slov dodává, že je členem zakládajícího JZD, je navrhován do školení jako skupinář, dříve byl také předsedou JSČZ a hodlá navštěvovat rok stranického školení ve Lhotě, třebaže straníkem není. Se stejnou situací se při návštěvě brandýské záložny setkal i jiný vlastník zemědělské půdy, a to Jaroslav Nepomucký z čp. 2. Tomu již dříve, roku 1949, byla uložena pokuta 500 Kč kvůli zatajení jedné krávy během statistického soupisu hospodářského zvířectva k 1. lednu 1949. S šikanou úřadů se potýkala i Marie Nepomucká, která se dostala do potíží kvůli obdržným šatenkám. ONV v Brandýse n. L. totiž zjistil, že dotyčná zaměstnává svého švagra Oldřicha Nepomuckého při hospodaření na čp. 2, čímž jako „soukromý podnikatel“ na tyto šatenky ztratila nárok. Jelikož Nepomucká šatenky nevrátila, a naopak je použila při nákupu tří pánských kapesníků, jednoho ručníku a kanafasové látky na vázaném trhu, byla odsouzena k pokutě 2 000 Kčs.

když jistého letního dne navštívil okresní záložnu v Brandýse nad Labem, kde zjistil, že mu byly odstaveny finanční prostředky. Ve stížnosti ONV sděluje: „Tyto peníze mi byly odstaveny za příplatky za cibuli v r. 1951. Žádám ONV, aby tento

Šatenky = lístky, které opravňovaly k nákupu oděvů a látek v přidělovém systému (vázaném hospodářství) v letech 1939–1953. Za své peníze si člověk nemohl zboží, které podléhalo vázanému trhu, koupit jen tak. Současně s penězi musel totiž prodeji při nákupu odevzdat i příslušný počet lístků.

Nutno dodat, že povinné dodávky byly pro úspěšný provoz statku velmi tíživé s cílem donutit zemědělce vzdát se vlastního hospodaření. Kupříkladu František Houštek z čp. 15, který obhospodařoval necelých 15 hektarů zemědělské půdy (z toho 12 a půl hektaru půdy orné), měl roku 1953 nařizeno dodat: 6468 litrů mléka, 3514 ks vajec, 3664 kg pšenice, 2519 kg žita, 1488 kg ječmene, 19724 kg brambor, 1617 kg masa (z toho 853 kg vepřového), 316 kg sena, 550 kg slámy... V případě Josefa Fabiána a jeho matky Marie z čp. 55 přiznal i sám MNV (možná nevědomky a pod vlivem z hlediska MNV příznivě se vyvíjející situace) tíži odvodů: „MNV označuje, že Josef Fabián ze Lhoty čp. 55 byl jako první ze zemědělců, který vstoupil do JZD, takže jest jeho počátečním spoluzakladatelem. Rovněž matka Marie Fabiánová, která jest vdova a jest již od práce velmi sešlá, jest členkou JZD. Fabiánová neměla mezi většími zemědělci přízeň, a také dodávkové úkoly jim minulá léta byly nadměrně, mnohdy neúnosně zvýšeny.“ Jaké bylo pozadí celé situace, se dozvídáme z výsledku Josefa Fabiána provedeném 17. listopadu 1952: „Jmenovaný byv obeznámen s předmětem výsledku udává: Jest pravda, že v roce 1951 jsme nedodali 395 kg skotu, 34 kg vepřového masa a 1519 litrů mléka. Nesplnili jsme proto, neboť měli jsme pouze 1 dojnici v roce 1950 od HD z Brandýsa nad Lab., která však nezůstala březí, takže nebyl od ní žádný přírůstek, a také nedojila. Krávu jsme v r. 1952 na zvěrolékařský nález jako brakovou odevzdali na porážku do Brandýsa n. Lab. Více skotu jsme neměli, neboť nemáme chlév dostatečně velký a do chléva se více jak jedna kráva nevešla. Krávu jsme prodali v létě 1952 a druhou jsme nemohli více koupiti. Vepřové maso dodám za minulý rok letos a předpokládám, že vepřovým masem budeme moci plniti i nedodávky z minulého roku, ne-li zcela tedy aspoň částečně. Více nemám, co bych k věci uvedl.“

Všímavým očím úřadů i sousedů neunikli ani drobní zemědělci. ONV v Brandýse n. L. píše 30. října 1953 Františku Kolínskému z čp. 69, který si po sklizni jetele na ploše 60 m² zasadil ještě mrkev: „Konaným šetřením a Vaším doznáním bylo zjištěno, že obhospodařujete v obci Lhota celkem 0,72 ha pozemků a že na rok 1953 při rozpisu plánu rozvoje zemědělské výroby Vám nebyla stanovena žádná výroba zeleniny na povinné dodávky, toliko pro vlastní potřebu asi 5 arů zeleniny. Vy

jste však osel zeleninou dalších 6 arů pozemků po sklizni jetele, tedy celkem 11 arů a sám doznáváte, že jste počítal s tím, že mrkev prodáte. Podle vyhlášky... bylo v daném případě Vaší povinností osevni plochu zeleniny hlásit MNV za účelem vyměření povinných dodávek dodatečně. Vy jste však vědomě tak neučinil. Při posuzování případu bylo však přihlédnuto k tomu, že v celku Vaším zaviněním výrobní plán narušen nebyl a že i jinak vedete řádný život pracujícího člověka, a proto bylo rozhodnuto tak, jak shora uvedeno, ovšem v budoucnu se musíte podobných jednání vyvarovat a řídit se stanoveným plánem výroby a dodávek.“ Tragikomicky působí dopis Miroslava Gottlieba, Lhota čp. 99, sepsaný 25. února 1952 a doručený MNV: „Při dnešním výdeji potravinových lístků na měsíc březen, byly mi odstřiženy MNV ústřižky na vejce pro všechny členy naší rodiny. Tento postup národního výboru je naprosto nesprávný, jelikož nejsem chovatelem slepic, jak je patrné z vlastnoručně podepsaných přihlášek z předchozích měsíců. Hlásil jsem již osobně a nyní si dovoluji i písemně znovu oznámiti MNV ve Lhotě, že mám již delší čas nemocnou dcerku a pro tu vychovávám kuřata. Vždy jakmile tyto vypsají k rozpoznání, vyměňuji slepičky za kohouty. To činím tak již 4 roky, neboť dcerka má lékařem předepsanou silnou stravu, aby snáze odolávala vysilující nemoci. To bylo MNV velmi dobře známo a nyní to prohlašuji znovu a prosím, aby tuto skutečnost vzal laskavě MNV na vědomí, a také to že nadále budu vždy chovati několik kusů (Mám pro to cca 16-20 m² plochy – nemám zahradu, ani pole atd.), abych chránil zdraví děcka a řídil se nařízením lékaře a vždy to budou kuřata na zabítí. Domnívám se proto, že napříště MNV nebude bráti na vědomí sousedské oznámení, nýbrž jsem vždy ochoten ukázati svou ‚farmu‘ členům vyživovací komise k přesvědčení. Prosím proto, aby mně byly vydány příslušné ústřižky na vejce pro členy mé rodiny, tak jak mi po právu patří.“

Amnestie v souvislosti s volbou prezidenta Zápotockého po Gottwaldově smrti v březnu 1953 se vztahovala i na peněžitou pokutu 2000 Kčs, kterou měl uhradit Josef Zoula z čp. 76, kvůli přestupku vůči veřejnému zásobování. ONV mu tuto skutečnost oznámil s květnatým úvodem: „Náš pracující lid vedený slavnou Komunistickou stranou Československa dosáhl na své cestě k socialismu významných úspěchů, které značně posílily a upevnilly náš lidově demokratický řád. Vý-

razem této síly našeho lidově demokratického řádu je i vládní usnesení o amnestii v oboru trestního práva správního, na kterém se vláda republiky Československé usnesla u příležitosti volby prezidenta republiky provedené Národním shromážděním dne 21. března 1953. Tímto aktem vláda republiky Československé dokázala, že náš lidově demokratický stát má opravdu pevné základy, které jsou vybudovány na poctivé a uvědomělé práci našeho pracujícího lidu měst i venkova. Na základě tohoto vládního usnesení Vám okresní národní výbor v Brandýse nad Labem sděluje, že uvedená amnestie se vztahuje i na Váš trest peněžité pokuty...“ Z dalšího textu ovšem vysvitá, že pokuta byla sice amnestií zrušena, ale vedlejší trest náhrady škody zůstává. ONV vypočítal náhradu dle rozdílu mezi vázanou a volnou cenou potravin na 5035 Kčs a 30 haléřů, což je jmenovaný povinen uhradit.

Některé z přestupků mohou dnes působit i trochu komicky, avšak tvrdá kolektivizace byla jinou kávou. Jednou z nejhůře postižených usedlostí bylo hospodářství Josefa Houštekého čp. 11.

Na podzim 1952, v době příprav pro ustavení zdejšího JZD, se do usedlosti Houšteckých čp. 11 dostavila komise (předseda MNV Lhota s tajemníkem, zástupce ONV, zástupce HD Brandýs a zástupce výkupního aparátu ministerstva výkupu). Za přítomnosti paní Houštecké sepsala živý i mrtvý inventář. Zároveň bylo upozorněno, že „bez vědomí MNV neb přípravného výboru JZD nesmí se z hospodářství nic zcizit“ a že „až do úplného převzetí zajistí pan Houštecký krmení a obsluhu veškerého dobytka.“

Soupis inventáře níže v úplnosti uveřejňujeme, neb je zajímavý ze dvou ohledů. Za prvé ukazuje pečlivost komise, která sepsala i podružnější věci jako např. plechovku s 10 litry benzínu. Za druhé nám umožňuje udělat si představu o stavu zvířectva a strojním vybavení jedné z nejrozvinutějších lhoteckých usedlostí.

Živý inventář: 350 kg kráva, 470 kg kráva, 370 kg kráva, 250 kg jalovice, 400 kg býk, 250 kg vepř, 120 kg vepř, 70 kg vepř, 45 kg vepř, 100 kg prasnice, 2 selata o váze 30 kg, 30 slepic, 32 kuřat, 2 chovné husy a 14 mladých krůt.

Mrtvý inventář: elektrický pařák, fukar, buben na moření osiva, 50 pytlů na obilí, plechovka s 10 litry oleje, plechovka s 10 litry benzínu, rudlík

na obilí, 5 ručních prosívaček, železný hever, železný trakař, senomet s 15 metry rour, ruční secí stroj, dvouřádkový ruční ledkovač, ruční jetelák, sekačka zn. Knotek, ruční brus, 2 ruční plečky, železný ruční mangýr, sekačka válovka, 28 palcová mlátička, rozprašovač zn. Káča, dřevěná voznice, obraceč na seno, pohrabovačky, sakovák obracák, 2 koňské dvojáky, 2 sakováky, jednořádková koňská plečka, třířádková koňská plečka, sedmihrotový kultivátor, 2 třídílné brány, elektrický motor 15 HP s kabelem, cirkulárka, 2 fasuňky, žebříňák, valník, vyorávák na brambory zn. Lanz, sedmnáctiřádková sečka zn. Pracner, benzinový motor 4 HP s pumpou, 2 savce 50 mm, savec s kolenem, 2 gumová kolena, 13 rour o průměru 50 [mm?] a délce 6 m, elektrický motor 4 HP, výfuková řezačka, krouhačka zn. Žrout, pumpa na vodu, decimální váha, malá decimální váha, necky na paření prasat, 3 m dlouhé štafle, 1 300 střešních tašek, 35 q žitné slámy, 80 q krmné slámy, 75 q sena, 7 q ovsa s ječmenem, 4,5 q žita, 3,5 q pšenice, 2 q ječmene, 170 kg směsky a 6 q brambor.

Na těžkosti poučnorové doby poukazují i vzpomínky Stanislavy Holcové: „Protože sady se v tu dobu nezabíraly, byly ovocné stromy v čp. 11 vykáceny, aby mohlo být zabráno vše. Nejprve se prý uvažovalo o tom, že zde bude moci Josef Houštecký s manželkou dál bydlet, ale usnesením rady MNV ze dne 23. února 1953 byl byt v čp. 11 přidělen dělníku Kerplovi z Kostelního Hlavna. Později zde byla kancelář JZD (původně měla být v čp. 1), skladiště, a pak zde bydlely dvě rodiny, než si postavily domky ve Dřísech. Dědovi s babičkou byl 27. dubna 1953 přidělen byt o třech místnostech v čp. 56, později museli jednu místnost vyklidit. Ještě před tím byli moji rodiče se mnou vystěhováni do dřevěné chaty čp. 105. Přesné datum nevím. Od 9. září 1954 nám byl přidělen byt v čp. 99 (později 98). Dříve zde působila sezónní školka. Čp. 12 bylo zbořeno někdy v roce 1960. Nedostali jsme o tom žádné rozhodnutí nebo vyrozumění. Na místě sadu a čp. 12 byla později pařeniště JZD. Na přelomu 60. a 70. let se Josef Houštecký pokoušel žádat o návrat zpět do čp. 11, protože Lexovi hodlali čp. 56 přestavět, v kontextu čehož byl vyzván, aby se vystěhoval. Přestěhoval se tedy do čp. 11 na výměnek. Hlavní budova byla v tu dobu prázdná. Rozhodnutím MNV Lhota z 25. března 1971 bylo však čp. 11 předáno do užívání JZD Dřísy natrvalo a bez náhrady.

Protože čp. 98 mělo být využito jako domov důchodců, sepsalo JZD nakonec s maminkou 22. června 1977 dohodu o tom, že může za nájemné užívat byt v čp. 11. V podkroví bydlel pan Formánek, ve chlívě byly krávy JZD. Zemědělské družstvo ve Všetatech předalo budovy a pozemky čp. 11 a čp. 12 zpět obci Lhota 27. dubna 1989. MNV Lhota chtěl oddělit část dvora a v bývalé kolně na stroje zřídit místní provozovnu. Jednání se uskutečnilo 17. listopadu 1989. K dalšímu již nedošlo.“

Sám Josef Houštecký při snahách o svou rehabilitaci popisuje roku 1968 v jedné z žádostí počátek padesátých let takto: „Přesto, že jsem splnil veškeré zemědělské dodávky, bylo celé moje hos-

podářství vzato do nuceného pachtu a znemožněno mi dále hospodařit i tím, že jsem nuceně vystěhován i z bytného stavení a až dosud jsem nucen bydlet v domku pana Lexy, který mi toto bydlení poskytl. Bylo proti mně postupováno tak tvrdě a bezohledně, že mi nebylo dovoleno z drobného inventáře si vzít ani jednu slepici, ani prase a musel jsem nechat i nesklizenu i ovocnou zahradu, kterou do značné míry nesklidilo družstvo, ale jednotliví družstevníci...“. Také vypočítává tristní stav budov, které byly za 15 let ve správě JZD již značně poničené (např. i změnou funkce, kdy z obytné budovy čp. 12 byla udělána slepičárna).

Komunistickým režimem zabraná usedlost čp. 11, 40. léta? 20. století (archiv Stanislavy Holcové).

SOCIALIZACE BYDLENÍ

Vila čp. 98 zabavená pro nájemní bydlení, červenec 1950 (foto Miroslav Gottlieb).

Jak se odebíraly majitelům venkovské chaty ve Lhotě na počátku 50. let 20. století? Zde ukázkový výměr MNV z 14. května 1951: „Místní národní výbor ve Lhotě n. L. zrušuje tímto definitivně Vaše užívací právo k bytu ve Vašem domě ve Lhotě n. L. čp. 147 podle ust. § 10, odst. 1 zák. č. 138/48 Sb. MNV rozhodl tak z těchto důvodů: Bydlíte v Praze, takže tento byt máte jako druhý a prázdný, a to je protizákonné. Nevykonáváte v naší obci povolání, a proto MNV má plné právo, zákonem podložené, byt přidělit jednomu z četných žadatelů, a tím snížit velkou bytovou tíseň na našem okrese. Zjistil MNV dále, že vůbec do naší obce nedojíždíte a byt je takřka celý rok prázdný, zatímco Vy bydlíte v Praze a naši pracující by bydleli líp, kdyby nebylo takových, kteří své druhé byty před nimi zamykají. Víte snad také sám, jak velký počet je těch, kteří by rádi uzavřeli sňatek, ale nemohou, protože nemají kde bydlet. MNV se domnívá, že jako uvědomělý občan naší lidově-demokratické republiky uznáte ihned za vhodné odevzdati klíče od Vašeho domu co nejdříve do rukou předsedy MNV...”

Rekreační letní chata ve Lhotě čp. 113, kterou užíval pražský doktor MUDr. V. Daum, byla dotyčnému z pokynu MNV odebrána. Důvodem měla být snaha MNV o zřízení zemědělského útulku pro děti. Doktor Daum byl výborem vyzván k předání domku následovně: „Na základě našeho výměru a jeho potvrzení ONV v Brandýse n. L. žádáme Vás tímto, abyste nám nejdéle do 21. 5. 1951 odevzdal klíče od Vašeho domku ve Lhotě n. L. čp. 113. Klíče laskavě odevzdejte do rukou předsedy MNV s. F. Tomáška. Současně žádáme, abyste ihned zařídili vyklizení Vašich svršků. Dům čp. 113 je přikázán přímo Místnímu národnímu výboru – složce osvěty. Prosíme, abyste naše konečné rozhodnutí vzal na vědomí a zařídil se dle něho. Pětiletce zdar!“

Konečné rozhodnutí nezvrátil ani vyčítavě výhružný dopis tchyně dotyčného, komunistické novinářky, publicistky, průkopnice feminismu a bývalé prvorepublikové poslankyně Luisy Landové-Štychové z 23. 3. 1951: „... Loni jsem žádala při podobném odvolání, aby byl vzat zřetel

na to, že z příkazu KSČ pracuji na svých pamětech o dělnickém hnutí v Československu, že k této práci potřebuji klid a soustředění, že toto nalézám v chatě svého zetě, než tam přijede se svou rodinou strávit letní dovolenou a volné dny mimo dovolené. Stalo se však, že jsem těžce onemocněla... Je známo, že za jara, přes podzim a zimu je chata neobyvatelná... Byla jsem nyní upozorněna na zvláštní zjev. Ve Lhotě n/Labem jsou weekendové domky větší, a tudíž způsobilé k úpravě za jesle nebo školku spíše než chata naše. Tyto domky jsou rovněž obývány jen sezónně a ke všemu ještě takovými občany, kteří nejsou odpovědně veřejně činní pro republiku a pracující lid. Pokud nějakou práci konají, není nijak namáhavou a vysilující jejich nervy. Není jim tedy nějaké zvláštní rekreace třeba. Jsou to např. bezdětní manželé nebo bývalý továrník, svobodný, bez rodiny. Ti tedy mají právo na nerušenou rekreaci. Zato mé rodině je znemožňována. A přece je jisté i MNV ve Lhotě n/Labem známo, že zeť, dcera i já jsme veřejně činní, že jsme pracovali za okupace v odboji, o čemž jsou doklady na ministerstvu vnitra i v kádrovém odd. strany, že nezištně a bezplatně vykonáváme odpovědné vysilující čestné funkce. Zeť mimo to po celé dny pracuje jako chéflékař v zubním ambulatoriu... Chodíme denně pozdě spát, a také moje vnučka Jarmilka Daumová, kromě svého studia ve škole, ač je jí teprve 15 let, už je činná jako předsedkyně pionýrů v Libni. Všichni pracujeme s láskou a nadšením pro vlast a národ, protože to je smyslem našeho života. Nechápu tedy, proč právě této mé rodině se bere možnost tak nutného zotavení a proč jsou tohoto rozčilování ušetřeni lidé, které stojí stranou budování vlasti a starají se jen o své osobní věci. Ovšem, ta okolnost, že ve Lhotě n/Labem není dosud ustaveno JZD, že jiný doktor si smí znovu postavit weekendový domek na místě nedávno shořelého, že se právě s námi komunisty jedná jako s lidmi v obci nežádoucími, charakterizuje celé to podivné jednání. Také to, že každému, komu byl letní domek zabrán, bylo v něm ponecháno volné místo pro rekreaci. V našem případě to ovšem nejde. Chata má jen dva malé pokojíky a kuchyň, stačí to právě jen pro rekreaci naší 6tičlenné rodiny, totiž pro přespaní a každému je na první pohled jasné, že se pro školku nechodí. Musím si po zralé úvaze celou věc vysvětlit tak, že se tu jedná o osobní zaujatost proti nám jako veřejně činným komunistickým pracovníkům... Já za svou osobu to zaznamenávám do svých pamětí jako dokument o třídním zápase s odpůrci socialismu v posledním kole.“

Argument pisatelky, že každý, komu byla chata zabráná, mohl i nadále využívat alespoň jednu místnost, není zcela správný, viz rozhodnutí bytové komise ze schůze konané 20. července 1951 týkající se jiného případu: „Přes veškerou snahu není možno vyhověti Vašemu přání o ponechání, resp. určení jedné místnosti k rekreačním účelům.“

V jiných případech však alespoň jedna místnost předešlým držitelům zůstala jako v případě objektu Prokopa Zvěřiny, Lhota čp. 107, do kterého hodlal MNV koncem roku 1952 nastěhovat nájemníky. Dotyčného majitele uvědomil následujícím výměrem: „MNV ve Lhotě přikazuje do Vašeho domu čp. 107 ve Lhotě (Lesno) pana Miloše Muchnu ze Lhoty čp. 119. Byt pozůstává z 1 místnosti a z 1 kuchyně v prvním poschodí jakož i s příslušenstvím k tomuto bytu, tj. záchod, sklep, půda, dřevník apod. MNV rozhodl, jak výše uvedeno, podle zákona o hospodaření s byty. O nájemném dohodněte se s novým nájemníkem, který obdrží propis výměru. Proti tomuto výměru můžete se odvolati do 15 dnů. Podotýkáme, že jedna menší místnost v prvním poschodí zůstává Vám k rekreačnímu účelu. Dále upozorňuje MNV, že přízemní veranda bude společná jak pro rodinu v přízemí, tak i pro rodinu v prvním poschodí tak, aby dětský kočárek zůstával ve verandě.“

Dům čp.107 dnes, 2023 (foto Martin Hůrka).

Alespoň jeden pokojík chtěl pro svou rodinu v čp. 108 uchovat Rudolf Traub, který si zde již několik let pronajímal byt. Rudolf Traub spolu se svou ženou jako jeden z mála členů rodiny přežil holocaust. Při argumentaci v reakci na výměr bytové komise MNV se tak odvolával na prožitě

útrapy a na nemocnost svého malého syna, který dle vysvědčení lékařů potřebuje pobyt na venkově.

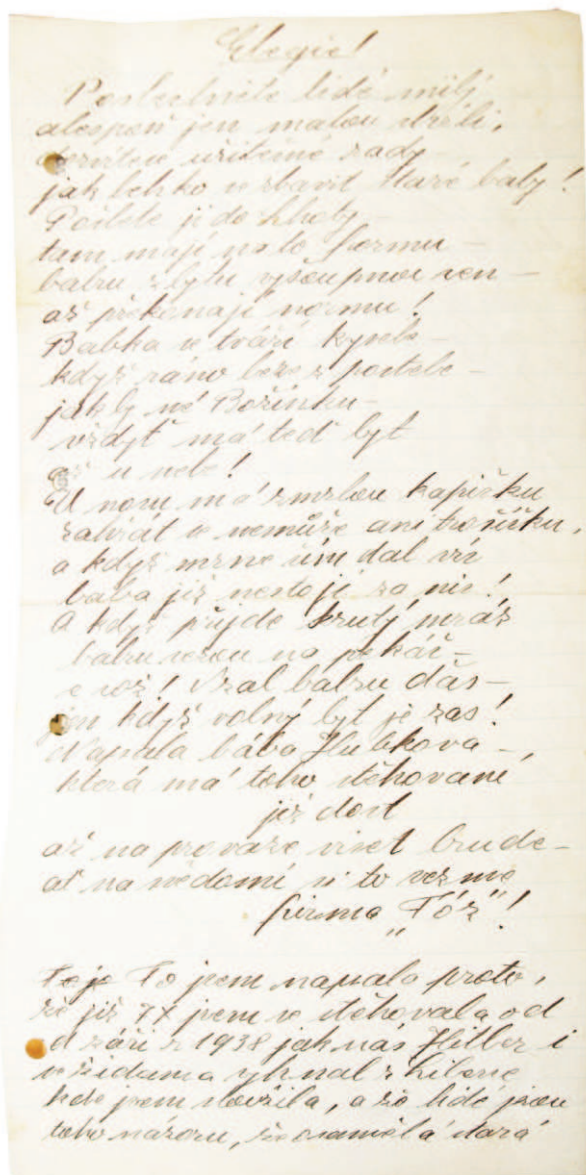
Dům čp. 108 dnes, 2023 (foto Martin Hůrka).

V některých případech docházelo i ze strany MNV ke snaze o vyjednávání a řešení sporů mezi majiteli objektů a novými (či staronovými) nájemníky dohodou. Řešily se detaily nejen co se interiérů a vnitřních prostor týče, ale také třeba podrobnosti péče o zahradu a stromy, chovu drobného zvířectva na pozemku, přístupu k vodě a jejího užívání apod. Spory bývaly (logicky) často velmi vyhraněné. Nedobře se čtou materiály ze situace, kdy dlouholetý nájemce obývající přízemní byt, chtěl pro sebe v nových poměrech „ukořistit“ dům celý a vyštvať majitele, kterému zůstalo i po únoru 1948 podkroví v osobním užívání pro svou rekreaci.

Z archivních dokumentů z provenience MNV Lhota vysvítá, že se místní národní výbor snažil postupovat na poměry doby ještě umírněně a s určitou snahou o kompromis. Ukazuje se to např. při snaze závodu TOS Čelákovice vstupovat do místních poměrů bytové politiky. TOS roku 1951 „ustavil“ z popudu místního občana Jaroslava Tuzara (Lhota čp. 16) a s požehnáním ONV jakousi bytovou komisí, která chtěla vyhledávat a zabavovat byty. Za tímto účelem také v obci provedla jejich revizi. Komise podala návrhy na vytvoření 20 nových bytů, na což MNV reagoval prudkou stížností s vysvětlením nesmyslnosti návrhu a odmítavým stanoviskem u každého jednotlivého bytu.

Žádosti o byty z řad zájemců jsou někdy velmi prosté a stručné: „Já, níže podepsaný, žádám laskavě MNV bytovou komisí ve Lhotě, zdali je možno

mně přidělit byt číslo popisné 56, který nyní patří Františku Lexovi ve Lhotě soukromému rolníku. Tento byt je mimo jeho usedlost, v kterém doposavad' nebydlí. Je to domek o dvou rodinných bytech, který může postrádati. Tuto žádost odůvodňuji takto: moje 2 děcka potřebují změnu vzduchu ze zdravotních důvodů. Dodal jsem již lékařské vysvědčení MNV. Doufám, že mé žádosti bude vyhověno, za což předem děkuji. Pětiletce zdar!“

První strana elegie (rýmovaný žalozpěv) sepsaná nespokojenou nájemníkem ve Lhotě, 2. 11. 1951 (SOKA Mělník, MNV Lhota, Spisy 1945-1990).

PRAMENY A LITERATURA

LHOTA NA NEJSTARŠÍCH MAPÁCH

- ÖNB Wien, Kartensammlung und Globenmuseum, sign. AB 55 B 4, [Mapa von der Herrschaft Brandeis], dostupné online: <https://www.onb.ac.at> (cit. 20. 6. 2023).
- ÖNB Wien, Kartensammlung und Globenmuseum, sign. FKB 4449, Ihro Römischen Kayserlichen und Königlichen Catholischen Majestät Cammeral Herrschaften in dero Königreich Böheimb Pardubitz mit Smrkowitz, Podiebrad mit Collin und Brandeis mit Przerow, dostupné online: <https://www.onb.ac.at> (cit. 20. 6. 2023).
- SOA v Praze, Vs Brandýs nad Labem, inv. č. 3569, Mappa von der Herrschaft Brandeis und Přzerow, dostupné: <https://ebadatelna.soapraha.cz> (cit. 20. 6. 2023).
- ASA/MAV, 1st Military Survey, Section No. 91 (764-1768, rektifikace 1780-1783); LG UJEP (www.geolab.cz); MZP ČR (www.env.cz), dostupné online: <http://oldmaps.geolab.cz> (cit. 20. 6. 2023).

VÝŇATKY Z PRVOVÁLEČNÉHO DENÍKU

- Archiv rodiny Jakoubkových, Moje válečné paměti r. 1914 (1914-1918).

TŘI VZPOMÍNKY DOC. JAROŠE NA LHOTU

- OÚ Dřísy, Miroslav Gotlieb: Zápisky o hokeji a jeho dějiny ve Dřísích (1940-1942).
- Rozhovor s doc. PhDr. Jaroslavem Jarošem, CSc. vedený na zámku Liblice 26. července 2023.

JZD

- SOkA Mělník, MNV Lhota, Kniha zápisů JZD (1952-1953), zápisy z 3. 9. , 5. 9. , 24. 9. , 16. 12, 30. 12. 1952 a 12. 1. , 15. 1. , 1. 2. , 3. 2. , 11. 2. , 16. 2. , 20. 2. , 23. 3. , 3. 4. , 6. 4. , 1. 6. a 22. 10. 1953.
- OÚ Lhota, Vlastní rozbor hospodářské činnosti JZD (1959).
- SOkA Mělník, MNV Lhota, Spisy (1945-1990), Zpráva MNV adresovaná ONV ve věci zatažené plochy u Jana Nového čp. 49 (1953).
- SOkA Mělník, MNV Lhota, Spisy (1945-1990), Zpráva MNV adresovaná ONV ve věci Karla Roubíčka (8. 4. 1953).
- SOkA Mělník, MNV Lhota, Spisy (1945-1990), Zpráva MNV adresovaná ONV ve věci Josefa Syrového čp. 36 (20. 4. 1953).
- SOkA Mělník, MNV Lhota, Spisy (1945-1990), Zpráva MNV adresovaná okr. plnomocníku ministerstva výkupu ve věci Josefa Houšteckého čp. 6 (22. 10. 1953).
- SOkA Mělník, MNV Lhota, Spisy (1945-1990), Zpráva MNV adresovaná okr. plnomocníku ministerstva výkupu ve věci Marie Urbanové čp. 7 (22. 10. 1953).
- SOkA Mělník, MNV Lhota, Spisy (1945-1990), Vyrozumění JZD ohledně bytů adresované MNV (8. 2. 1953).
- SOkA Mělník, MNV Lhota, Spisy (1945-1990), Odvolání Františka Lexy vůči příkázání nájemníka adresované MNV (10. 11. 1953).
- SOkA Mělník, MNV Lhota, Spisy (1945-1990), Přihláška tajemníka F. Kratochvíla k pojištění (20. 3. 1952).

POZNÁŠ SVÉHO SOUSEDA?

- SOkA Praha-venkov, KSČ Dřevčice, Zápisy z členských a výborových schůzí (1956-1957), volně vloženo.
- SOkA Mělník, MNV Lhota, Spisy (1945-1990), Posudek MNV (14. 1. 1953).
- SOkA Mělník, MNV Lhota, Spisy (1945-1990), Doplnění žádosti zaslané na vyživovací komisi ONV v Brandýse n. L. (21. 7. 1952).
- SOkA Mělník, MNV Lhota, Spisy (1945-1990), Žádost o posudek adresovaná OV KSČ do Prahy – Dejvic (4. 4. 1951).

- SOkA Mělník, MNV Lhota, Spisy (1945-1990), Posudek MNV (29. 3. 1952).
- SOkA Mělník, MNV Lhota, Spisy (1945-1990), Žádost o posudek adresovaná MNV Lhota (1. 9. 1952).
- SOkA Mělník, MNV Lhota, Spisy (1945-1990), Posudek adresovaný MNV Lhota (2. 6. 1952).
- SOkA Mělník, MNV Lhota, Spisy (1945-1990), Žádost OVV o posudek na lhotecké brance (21. 7. 1951).

PERZEKUCE ZEMĚDĚLCŮ

- Archiv rodiny Holcovy, Soupis mrtvého a živého inventáře v rámci výměru o příkázání usedlosti čp. 11 do povinného pachtu JZD Lhota (23. 9. 1952).
- Vzpomínky Stanislavy Holcové na období 1948-1989 (29. 7. 2023).
- SOkA Mělník, MNV Lhota, Spisy (1945-1990), Zpráva MNV adresovaná ONV ve věci zatažené plochy u Josefa Houšteckého čp. 6 (6. 10. 1952).
- SOkA Mělník, MNV Lhota, Spisy (1945-1990), Stížnost A. Uřídila adresovaná ONV (20. 10. 1952).
- SOkA Mělník, MNV Lhota, Spisy (1945-1990), Stížnost J. Nepomuckého adresovaná ONV (21. 10. 1952).
- SOkA Mělník, MNV Lhota, Spisy (1945-1990), Zpráva MNV adresovaná okr. plnomocníku ministerstva výkupu ve věci Františka Houšteckého čp. 15 (22. 10. 1953).
- SOkA Mělník, MNV Lhota, Spisy (1945-1990), ONV zaslaný protokol MNV sepsaný s Josefem Fabiánem (24. 11. 1952).
- SOkA Mělník, MNV Lhota, Spisy (1945-1990), Nález ONV ve věci Františka Kolínského čp. 69 (30. 10. 1953).
- SOkA Mělník, MNV Lhota, Spisy (1945-1990), Dopis Miroslava Gottlieba čp. 99 MNV (25. 2. 1952).
- SOkA Mělník, MNV Lhota, Spisy (1945-1990), Výměr ONV Josefu Zoulovi čp. 76 (15. 5. 1953).
- OÚ Lhota, Josef Houštecký Lhota čp. 56, Dopis Josefa Houšteckého JZD Dřísy kvůli žádosti o odškodnění (12. 7. 1968).
- Archiv rodiny Nepomuckých, Nález ONV ve věci neoprávněných šatenek vydaných Marii Nepomucké (29. 8. 1952).
- Archiv rodiny Nepomuckých, Trestní nález ONV ve věci zatajení krávy Jaroslavem Nepomuckým (25. 3. 1949).

SOCIALIZACE BYDLENÍ

- SOkA Mělník, MNV Lhota, Spisy (1945-1990), Dopis Luisy Landové-Štychové zaslaný MNV (23. 3. 1951).
- SOkA Mělník, MNV Lhota, Spisy (1945-1990), Výměr referátu práce a sociální péče ONV k domu čp. 113 (2. 5. 1951).
- SOkA Mělník, MNV Lhota, Spisy (1945-1990), Vyrozumění bytové komise MNV k domu čp. 113 (14. 5. 1951).
- SOkA Mělník, MNV Lhota, Spisy (1945-1990), Výměr MNV k domu čp. 107 (16. 12. 1952).
- SOkA Mělník, MNV Lhota, Spisy (1945-1990), Dodatek k výměru bytové komise k domu čp. 108 (21. 7. 1951).
- SOkA Mělník, MNV Lhota, Spisy (1945-1990), Odvolání se vůči výměru bytové komise k domu čp. 109 (21. 4. 1951).
- SOkA Mělník, MNV Lhota, Spisy (1945-1990), Korespondence ve věci domu čp. 125 (1951).
- SOkA Mělník, MNV Lhota, Spisy (1945-1990), Stížnost MNV Lhota adresovaná TOS Čelákovice (30. 10. 1951).
- SOkA Mělník, MNV Lhota, Spisy (1945-1990), Žádost o byt adresovaná MNV Lhota (2. 7. 1951).